

Společná tisková zpráva

24. ledna 2025

Česká bytová politika porušuje Evropskou sociální chartu, rozhodl Evropský výbor pro sociální práva

Evropský výbor pro sociální práva ve svém novém rozhodnutí jednoznačně konstatoval, že Česká republika porušuje právo na bydlení, které garantuje Evropská sociální charta. Rozhodnutí, které bylo vydáno v září 2024, navazuje na kolektivní stížnost, kterou v roce 2020 podala FEANTSA (Evropská federace národních organizací pracujících s lidmi bez domova). Zjištění výboru poukazují na závažné nedostatky při ochraně zranitelných skupin v kontextu práva na bydlení, zejména pokud jde o nucené vystěhovávání, zajištění sociálního bydlení a systémovou diskriminaci romské komunity.

Stížnost

FEANTSA podala kolektivní stížnost proti České republice v roce 2020, aby upozornila na porušování čl. 16 Evropské sociální charty, který upravuje právo rodin na sociální, právní a hospodářskou ochranu, včetně práva na bydlení. Konkrétně FEANTSA namítala:

- přetrvávající ohrožení jistoty vlastnictví a riziko nuceného vystěhovávání chudých domácností, zejména Romů;
- nedostatečnou nabídku sociálního bydlení, neefektivnost soudních prostředků nápravy za porušení práva na bydlení a neúměrné snižování dávek na bydlení;
- prohlubování sociální a rasové diskriminace, včetně územní segregace Romů.

Zpráva o vyloučení z bydlení pro rok 2024, kterou vypracovala Iniciativa Za bydlení, upozorňuje na závažnost bytové krize v Česku a odhaluje, že nedostatkem bydlení je přímo postiženo přibližně 161 000 lidí, z toho 62 000 dětí. Podle zprávy až 1,6 milionu obyvatel České republiky čelí vážným problémům s bydlením.¹

Zpráva dále upozorňuje, že nedostatek bydlení v kombinaci s nedostatečnými preventivními opatřeními a chybějícími právními zárukami vytváří příležitosti pro vykořisťování ze strany tzv. obchodníků s chudobou.

¹ Česko na křižovatce. Zpráva o vyloučení z bydlení 2024. Dostupné na adrese: https://cdn.prod.website-files.com/5ef4ac1cc5dd69384a10c66e/67051b21b2774f44ad64218a_zprava2024_compr.pdf

Průzkum sítě ERGO ukázal, že Romové žijící v segregovaných lokalitách a ubytovnách často čelí nucenému vystěhování bez řádného oznámení nebo poskytnutí náhradního bydlení. Až 54 % respondentů uvedlo, že byli nuceni opustit své domovy bez jakékoliv formy odškodnění.²

V této kritické situaci nebyl doposud přijat zákon, který by řešil krizi bydlení a uznával právo na bydlení. Bez tohoto právního uznání práva na bydlení ve vnitrostátním právu a navzdory přetrvávajícím mnohdy překérným podmínkám v případě bydlení tak v České republice neexistuje účinná právní ochrana práva na důstojné bydlení.

Rozhodnutí ve věci samé

Evropský výbor pro sociální práva v září 2024 dal organizaci FEANTSA za pravdu a dospěl k závěru, že Česká republika skutečně porušila čl. 16 Evropské sociální charty, a to z těchto důvodů:

- Legislativa týkající se nucených vystěhování neobsahuje potřebné záruky pro zranitelné skupiny. Absentuje např. povinnost nabídnout náhradní bydlení nebo konzultovat postup s dotčenými osobami;
- V České republice chybí sociální bydlení, nejsou přijímána účinná opatření k řešení nedostupnosti bydlení a chybí uznání práva na bydlení v domácí legislativě;
- Existují překážky v přístupu k dárkám na bydlení pro osoby s nízkými příjmy a pro znevýhodněné skupiny v sociálně vyloučených lokalitách.

Dopad na romské komunity

Výbor uvedl, že porušení čl. 16 Evropské sociální charty neúměrně postihují romské rodiny:

- Nucená vystěhování: Romské rodiny čelí vyššímu riziku nuceného vystěhování z důvodu nedostatečných právních záruk a neexistence alternativních možností bydlení.
- Přístup k sociálnímu bydlení: Nedostatečná opatření k zajištění přístupu Romů k sociálnímu bydlení prohlubují jejich vyloučení.
- Překážky pro získání příspěvku na bydlení: Diskriminační praktiky, jako jsou omezení dávek na bydlení pro osoby žijící v ubytovnách, se neúměrně dotýkají romských rodin.

Maria Jose Aldanas, expertka FEANTSA zdůraznila širší význam tohoto rozhodnutí: „*Je to jasný signál, že bytové politiky musí upřednostňovat potřeby zranitelných skupin a odstraňovat diskriminační praktiky v celé Evropě. Toto rozhodnutí reaguje na dlouhodobé obavy mezinárodních orgánů ohledně zacházení s romskými komunitami a dalšími znevýhodněnými skupinami.*“

Krok vpřed k reformě bytové politiky

Toto rozhodnutí je pro Českou republiku příležitostí k reformě sociální politiky a politiky bydlení tak, aby byl zajištěn soulad s evropskými hodnotami v oblasti lidských práv. Ředitel FEANTSA Freek Spinnewijn vyjádřil naději na smysluplnou změnu: „*Vítáme rozhodnutí Evropského výboru pro sociální práva a těšíme se na kroky, které česká vláda podnikne k řešení těchto závažných problémů, zejména na přijetí opatření, která budou konkrétně řešit bytové potřeby zranitelných osob a zabrání bezdomovectví.*“

² Přístup Romů ke kvalitnímu a cenově dostupnému bydlení v České republice v roce 2023. Dostupné na adrese: <https://ergonetwork.org/wp-content/uploads/2023/11/CZECH-REPUBLIC-Roma-access-to-quality-and-affordable-housing-final.pdf>.

Barbora Bírová, ředitelka Platformy pro sociální bydlení zdůraznila význam přijetí návrhu zákona o podpoře bydlení, který v současné době projednává Poslanecká sněmovna: „V České republice chybí komplexní legislativa, která by předcházela bezdomovectví a pomáhala ho ukončit. Existují však účinné nástroje, které byly v našich podmínkách vyzkoušeny a osvědčily se. Nyní potřebujeme tyto nástroje zakotvit na systémové úrovni. Je potřeba jednat hned. Není čas na politické nebo sociální experimenty. Naše vláda a poslanci musí naslouchat odborníkům a učinit další kroky dle jejich doporučení. Buď odstraní legislativní mezeru a podpoří tak 62 000 dětí v bytové nouzi, nebo budou nadále podporovat obchodníky s chudobou.“

Právní ředitelka ERRC, Senada Sali, uvedla: „Toto rozhodnutí představuje zásadní krok vpřed v řešení systémové diskriminace romských rodin v České republice. Zdůrazňuje naléhavou potřebu komplexních reforem, které zajistí, že romské komunity nebudou vyloučeny ze základních práv na bydlení. Evropský výbor pro sociální práva vyslal silný signál, že vlády musí dodržovat své závazky v oblasti lidských práv a odstraňovat překážky, které udržují rasovou segregaci a nerovnost v bydlení. Blahopřejeme organizaci FEANTSA k jejímu neochvějnému odhodlání a vůdčí roli při řešení tohoto případu, který slouží jako inspirace pro všechny organizace, jež se snaží chránit práva marginalizovaných komunit.“

Maroš Matiaško, ústavněprávní expert spolupracující s Fórem pro lidská práva uvedl: „Pro ochranu lidských práv na národní úrovni je obzvláště důležité, že Evropský výbor uznal chybějící právní uznání práva na bydlení ve vnitrostátní legislativě za překážku řádné ochrany sociálních práv, a tedy za porušení Evropské sociální charty. Neuznání práva na bydlení ve vnitrostátních právních předpisech totiž ponechává různé skupiny obyvatel České republiky ve zranitelných situacích bez možnosti domáhat se účinné soudní nápravy, a to navzdory probíhající krizi bydlení. Toto rozhodnutí zdůrazňuje naléhavou potřebu, aby vláda přijala právní normu, která bude směřovat k zajištění práva na přiměřené bydlení pro všechny, a především výslovně uzná v zákoně, že každý má právo na bydlení.“

----- KONEC-----

Pro více informací nebo připomínek se prosím obraťte na:

- **Maria Jose Aldanas**, expertka FEANTSA: maria.jose.aldanas@feantsa.org, +32485328305.
- **Senada Sali**, právní ředitelka ERRC: senada.sali@errc.orgnebo, +32497676012
- **Maroš Matiaško**, expert na lidská práva, Fórum pro lidská práva: matiasko@forumhr.eu, +420608130205
- **Jan Milota**, expert na ukončování bezdomovectví z Platformy pro sociální bydlení: jan.milota@socialnibydeni.org, +420 608 234 121

Poznámky pro redakci:

1. [FEANTSA](#) je Evropská federace národních organizací pracujících s lidmi bez domova. Je to jediná evropská nevládní organizace, která se na evropské úrovni zaměřuje výhradně na problematiku bezdomovectví.
2. [Platforma pro sociální bydlení](#) je členem FEANTSA a v současné době působí jako výzkumný, advokační a poradenský tým zaměřený na problematiku bydlení a ukončování bezdomovectví v České republice.
3. [Evropské centrum pro práva Romů](#) (ERRC) je mezinárodní právní organizace ve veřejném zájmu, která je vedena Romy a která bojuje proti protiromskému rasismu a porušování

lidských práv Romů prostřednictvím strategických soudních sporů, výzkumu a rozvoje politiky, obhajoby a vzdělávání v oblasti lidských práv.

4. [FORUM](#) je střeoevropská právníká nevládní organizace, která se zaměřuje na mezinárodní soudní spory v oblasti lidských práv a jejich obhajobu ve střední Evropě.
5. Dokumenty týkající se kolektivního případu jsou k dispozici [zde](#).